

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

اداره بررسی های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی

مشروح مذاکرات شورای فقهی

بانک مرکزی

یکصد و دهمین جلسه مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۰۴

اداره بررسی های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی

پاییز ۱۴۰۳

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تهران، بلوار میرداماد، شماره ۱۹۸

تلفن: ۳۹۹۵۱ (۹۸۲۱+)

وب سایت: www.cbi.ir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسه گزارش	شماره گزارش: ۱۴۰۳/۰۹/۹۶/۱۱۰/۱
عنوان گزارش: مشروح مذاکرات شورای فقهی بانک مرکزی* یکصد و دهمین جلسه مورخ ۱۴۰۳/۰۷/۰۴	
واژگان کلیدی: شورای فقهی، بانکداری اسلامی، صندوق قرض الحسنه، کارمزد، مشروح مذاکرات.	
تاریخ انتشار گزارش: پاییز ۱۴۰۳	

* بر اساس بند «ر» ماده (۱۸) قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانک مرکزی موظف است مشروح مذاکرات و مصوبات شورای فقهی را بر پایگاه اطلاع‌رسانی خود قرار دهد و برای عموم منتشر نماید. بر این اساس، اداره بررسی‌های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی اقدام به تهیه و تدوین این گزارش نموده است. لازم به ذکر است مصوبات شورای فقهی پس از ابلاغ توسط بانک مرکزی اجرایی می‌گردد.

استفاده از مطالب این سند با ذکر منبع بلامانع است.

فهرست

- اسامی حاضرین در جلسه: (نام و نام خانوادگی، پست سازمانی یا دستگاه مرتبط) ۴
- مشرح مذاكرات مرتبط با موضوع: ارائه گزارش: «دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت، نظارت و
- انحلال صندوق‌های قرض‌الحسنه»..... ۵

اسامی حاضرین در جلسه: (نام و نام خانوادگی، پست سازمانی یا دستگاه مرتبط)^۱

۱. آیت الله غلامرضا مصباحی مقدم (ریاست شورای فقهی)
۲. آیت الله محمد سعید واعظی (عضو شورای فقهی)
۳. آیت الله حسن آقا نظری شاهرودی (عضو شورای فقهی)
۴. آیت الله علیرضا اسلامیان (عضو شورای فقهی)
۵. حجت الاسلام والمسلمین مجید رضایی دوانی (نایب رئیس شورای فقهی)
۶. آقای دکتر اصغر ابوالحسنی (قائم مقام بانک مرکزی و عضو شورای فقهی)
۷. آقای دکتر سجاد افشار (معاون حقوقی و امور مجلس بانک مرکزی و عضو شورای فقهی)
۸. حجت الاسلام والمسلمین محمد باقری بنابی (عضو شورای فقهی)
۹. آقای دکتر عباس عرب‌مازار (مشاور رئیس کل بانک مرکزی)
۱۰. آقای دکتر سید محمد رضا حسینی پور (دستیار ویژه قائم مقام رئیس کل بانک مرکزی)
۱۱. آقای دکتر سید علی اکبر میرعمادی (مدیر اداره تدوین رویه های حسابداری و حسابرسی بانک مرکزی)
۱۲. آقای عبدالمجید پورسعید (مدیر عامل بانک ایران زمین)
۱۳. آقای دکتر حسین میثمی (دبیر شورای فقهی و مدیر اداره بررسی های بانکداری اسلامی بانک مرکزی)
۱۴. آقای مهدی کاظمیان (معاون اداره بررسی های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی)
۱۵. خانم زهرا نظری (رئیس گروه اداره بررسی های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی)
۱۶. آقای محمد حسین شمشیری (رئیس دایره اداره بررسی های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی)
۱۷. آقای محمد حسین منصوری (کارشناس اداره مطالعات و مقررات بانکی بانک مرکزی)
۱۸. خانم دکتر راضیه آهنگر (کارشناس اداره بررسی های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی)
۱۹. خانم مریم بیدخوری (محقق اداره بررسی های بانکداری اسلامی و دبیرخانه شورای فقهی بانک مرکزی)

^۱ از اعضای محترم شورای فقهی بانک مرکزی آقای دکتر محمدپور در این جلسه حضور نداشتند.

مشروح مذاکرات مرتبط با موضوع: ارائه گزارش «دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت، نظارت و

انحلال صندوق‌های قرض‌الحسنه»

تلاوت آیاتی چند از قرآن مجید.

میثمی: موضوع مورد بررسی در این جلسه در خصوص «دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت، نظارت و انحلال صندوق‌های قرض‌الحسنه» است. آقای دکتر عرب‌مازار در این خصوص نکاتی مدنظر دارند.

عرب‌مازار: با توجه به اینکه آیین‌نامه صندوق‌های قرض‌الحسنه تقریباً نهایی شده و مقرر شده است به زودی در کمیسیون مقررات بررسی شود، سوالی پیش آمده که آیا تعیین کارمزد برای این صندوق‌ها با شرع مطابقت دارد؟ بر اساس آیین‌نامه، صندوق‌های قرض‌الحسنه مجاز به گرفتن کارمزد حدود دو درصد خواهند بود. مشکل آن است که این امکان وجود دارد که در پایان سال مبلغ این کارمزدها به حدی برسد که فراتر از هزینه‌های واقعی خدمات صندوق باشد.

بر اساس آیین‌نامه جدید، بخشی از این کارمزد اضافی تحت عنوان (مازاد غیرقابل تخصیص) شناخته می‌شود. این آیین‌نامه دو بند دارد؛ در یکی از بندها تصریح شده است که هیئت امنای صندوق می‌تواند حداکثر ۱۰ درصد از مازاد غیرقابل تخصیص را با تصویب خود صرف امور خیریه کند یا به حساب سرمایه صندوق واریز نماید. این موضوع نیاز به بررسی دقیق دارد تا مطمئن شویم که همه جوانب شرعی و قانونی در آن رعایت شده است. این موضوع مرتبط با سرمایه افرادی می‌باشد که در تشکیل این صندوق نقش داشته‌اند؛ یعنی وجوهی که توسط سهامداران اصلی تأمین و برای ایجاد این صندوق به کار رفته است. اگر اعضای شورای فقهی در این خصوص موردی مدنظر دارند، مطرح فرمایند؛ چرا که در صورت تصویب و عملیاتی شدن طرح مزبور، تغییر مجدد آن چالش‌های قابل توجهی به همراه خواهد داشت.

اسلامیان: نکته اساسی آن است که نسبت به قراردادهای قرض‌الحسنه که در گذشته بدون مجوز از صاحبان اموال، منعقد شده‌اند، نمی‌توان منکر مسئولیت شرعی شد؛ اما برای قراردادهای آینده، اگر هنگام امضای قرارداد شرایط مرتبط به وضوح در قرارداد ذکر شده باشد، کار ساده‌تری در پیش خواهیم داشت. در این صورت، مبانی قانونی بر اساس همان شرایط مشخص شده در قرارداد می‌باشد؛ بدین معنا که به لحاظ اصولی، مشکلی نخواهد بود. اما اگر شرایط قراردادهای آینده به وضوح مشخص نگردد و فاقد مبانی فقهی باشد، صندوق قرض‌الحسنه دارای مسئولیت خواهد بود. در مورد قراردادهای گذشته نیز تنها در صورتی می‌توان اقدامی انجام داد که رضایت کامل صاحبان سپرده حاصل شده باشد.

مصباحی‌مقدم: اگر نظر یا نکته‌ای وجود دارد، مطرح فرمایید تا مورد بررسی قرار گیرد.

رضایی: طبق برنامه‌ای که پیش از این تعیین شده بود، مقرر بود «دستورالعمل اجرایی درباره تأسیس، فعالیت، نظارت و انحلال صندوق قرض‌الحسنه» در شورا مطرح گردد. البته چند بند آن محل سوال است که مهمترین آن موردی است که آقای دکتر عرب‌مازار مطرح کردند.

عرب‌مازار: همکاران دبیرخانه با دقت و پشتکار فراوان این موضوع را پیگیری نمودند و به همین دلیل این مورد در چندین جلسه مطرح شد.

رضایی: یکی از سوالاتی که پیش می‌آید آن است که آیا کارمزد مطرح شده به درستی اخذ میشود؟ بر اساس مشاهدات بنده، کارمزدی که حاصل از فعالیت‌های صندوق است، متعلق به صاحبان سپرده نمی‌باشد. اما سوال اصلی اینجاست که طبق اساسنامه، مالکیت این کارمزد به صندوق باز می‌گردد یا صاحبان سپرده؟

عرب‌مازار: نظر دوستان شورای فقهی این است که کارمزد باید (مزد کار) باشد و نمی‌شود خیلی دقیق و واقعی تعیین شود و تقریبی است. اگر در پایان سال مزد کار اضافه بیاید، آیا صندوق مختار است به هر صورت که صلاح می‌داند از آن استفاده کند؟

رضایی: کارمزد دریافتی متعارف و مرسوم، اگر از هزینه‌های صندوق بیشتر باشد، در پایان سال مبلغی مازاد باقی می‌ماند و این امری رایج است. آیا باید منابع مالی گرفته شده از مردم را به آنها بازگرداند، یا اینکه این منابع متعلق به صندوق است؟ به نظر من برای صندوق است.

میثمی: به علت اینکه نماء تابع اصل می‌باشد، مبلغ اضافی برای مالکین مشاع (شامل سپرده‌گذاران) است.

ابوالحسنی: آیین‌نامه مورد بحث هنوز به طور کامل مراحل قانونی و اداری خود را طی نکرده است. در حال حاضر، تنها برخی پیش‌نویس‌های اولیه در نسخه‌های مختلف تهیه و ارائه شده که در حال بررسی و اصلاح هستند. این آیین‌نامه پس از طی مراحل کمیسیون مقررات و تصویب در شورای تنظیم‌گری، پیگیری خواهد شد. بنابراین، هنوز به مرحله اجرایی نرسیده‌ایم.

در مورد مسئله مطرح شده، یعنی بحث صندوق‌های قرض‌الحسنه، باید به دقت بررسی کنیم که منابع این صندوق‌ها از کجا تامین می‌شود و سود و کارمزد آن به چه افرادی تعلق می‌گیرد. بخشی از منابع مالی صندوق‌ها می‌تواند مربوط به هیئت موسس یا سهامداران باشد. این افراد منابع مالی خود را برای وام‌دهی به مردم در نظر گرفته‌اند و هدفشان می‌تواند کسب سود نیز باشد. طبیعی است که اصل این منابع متعلق به موسسان یا سهامداران باشد و در نهایت پس از دوره معین بازگردانده شود. بنابراین، ضروری است که در چهارچوب مقررات و ضمن حفظ منافع طرفین، تصمیم‌گیری کنیم.

نکنه دیگر آنکه، این موضوع به منابعی مرتبط می‌شود که افراد به عنوان سپرده‌های قرض‌الحسنه در صندوق قرار می‌دهند. این سپرده‌ها تضمین شده هستند و اصل آنها به سپرده‌گذار بازگردانده می‌شود. به همین دلیل است که وقتی شخص در بانک یا صندوق، وجهی به عنوان قرض‌الحسنه می‌سپارد، اطمینان دارد که اصل پول بازگردانده می‌شود. در حال حاضر، ما دو منبع اصلی داریم (منابع سپرده‌گذاران و سهامداران). اما ممکن است در آینده منبع سوم نیز به عنوان خطوط اعتباری یا دریافت کمک از بانک مرکزی اضافه گردد. منبع چهارم نیز شامل هبه، صلح، هدایا و سایر موارد مشابه است. در صورتی که منابع در قالب قرض‌الحسنه سپرده‌گذاری شده باشد، اصل پول حتماً به قرض‌دهنده بازگشت داده خواهد شد. وقتی به

شخصی قرض داده می‌شود، کارمزدی برای هزینه‌های جاری مانند؛ آب، برق و گاز تعیین می‌شود. این کارمزد بر اساس عرف مشخص می‌گردد، این کارمزد بستگی به مکان، حجم و حتی شهری که پروژه در آن انجام می‌شود، اجاره یا ملکی بودن مکان صندوق متفاوت است.

بنده در خصوص جنبه بانکی موضوع صحبت می‌کنم و بعد شما از منظر فقهی بفرمایید چه کاری باید انجام شود. بانک یا صندوق سپرده برای تجهیز منابعی را دریافت می‌کند و به افرادی می‌پردازد و برای تخصیص، نیاز است تا تشکیل پرونده، ارزیابی اعتبار و امور دیگر را انجام دهد. این امور توسط بانک انجام می‌شود، بنابراین، بانک می‌تواند برای این خدمات از افراد هزینه دریافت کند. ممکن است هزینه‌ها متفاوت باشند، اما بانک مرکزی می‌گوید مثلاً دو ریال مجاز است که دریافت شود. ممکن است یک ریال هزینه شده باشد، اما بانک کارمزدی برابر با دو ریال دریافت کرده است. حالا سوال فقهی این است که این یک ریال اضافی را چه کنیم؟ آن شخصی که قرض داده، انتظار بازگشت اصل پول خود را داشته و دنبال منفعت دیگری نیست. در دوره قبل، شورای پول و اعتبار معتقد بود که وقتی اصل پول به قرض‌دهنده بازگشت، هر چیزی که باقی مانده باید به منابع همین صندوق اضافه گردد شود تا دوباره قرض داده شود.

بنده در بحث فقهی وارد نمی‌شوم؛ اما مسئله اینجاست. یعنی فرض بفرمایید هزینه یک درصد بوده اما اکنون بانک مرکزی بیان داشته است دو درصد اخذ گردد. می‌توانیم این مبلغ مزاد را بین آن چهار دسته که تامین مالی نموده‌اند تقسیم نماییم یا به عنوان غیرقابل تقسیم در نظر گرفته شده و برای پرداخت وام (قرض) مدنظر قرار داده شود. اگر نیاز است تا رضایت قرض‌دهنده اخذ گردد، بندی در قرارداد اضافه شود و در آن ذکر گردد که از منظر فقهی لازم است تا رضایت اخذ شود. نظر بنده این است که اگر این مبلغ مزاد به صندوق تعلق گیرد و برای پرداخت وام و قرض استفاده شود، اولویت دارد.

اسلامیان: سودی که اضافی است و در حال حاضر قابل تخصیص نیست یا قصد دارد در امور خیریه مصرف شود یا به سرمایه اضافه گردد، از چه محلی به دست آمده است؟

مصباحی‌مقدم: این مبلغ از کارمزد به دست آمده است. یعنی بانک برای خدمات خود از مشتریان قرض‌الحسنه، کارمزدی دریافت کرده که حداکثر دو درصد بوده و بانک بر مبنای مقررات بانک مرکزی عمل نموده است. در واقع این منفعت، سود و کارکرد حاصل از یک پول خاص نیست؛ بلکه به خدماتی برمی‌گردد که بانک به فرد ارائه نموده و به ازای آن کارمزد دریافت کرده است. اکنون این کارمزد نسبت به هزینه‌های انجام شده بیش از حد بوده و ممکن است دلایل متعددی داشته باشد.

بانک مرکزی اعلام کرده است در صورتی که متوجه شود مبالغی مزاد بر کارمزد حاصل می‌گردد، این امکان وجود دارد که نرخ کارمزد کاهش یابد؛ مثلاً از دو درصد به ۱.۷ درصد کاهش یابد. این موضوع را مدنظر قرار دهیم که این کاهش نرخ به معنای حذف کارمزد نیست، بلکه همچنان کارمزد دریافت می‌شود. کارمزد چیزی جز هزینه‌های متعارف نیست که توسط بانک‌ها دریافت می‌گردد. پس از محاسبه دقیق، مشخص گردید که بانک‌ها مبلغی بالاتر از هزینه‌های واقعی خدمات خود و

با نام کارمزد از مشتری دریافت می‌کنند. در واقع، بانک ممکن است خدماتش را گران‌تر از آنچه که هزینه واقعی بوده به مشتریان فروخته باشد.

رضایی: این فرآیند شبیه به آن است که مدیریت بانک دقیق‌ترین محاسبات را انجام دهد و هزینه‌های واقعی را محاسبه کند. برای مثال فرض کنید هزینه مجموع یک خدمت خاص ۲۰۰۰ تومان است. این هزینه شامل مواردی مانند آب، برق، گاز و هزینه‌های اداری باشد و عرف مبلغ کارمزد را ۱۰۰۰ تومان در نظر بگیرد. حال هزینه بانک ممکن است بیشتر یا کمتر از آنچه عرف در نظر می‌گیرد باشد آیا می‌توان کارمزد را بر اساس عرف تعیین نمود؟

مصباحی‌مقدم: از طریق تجزیه و تحلیل بیشتر مشخص می‌شود که این مازاد هزینه طی یک فرآیند محاسباتی دقیق کشف شده است. قصد بر این نبوده زمانی که قرارداد بسته شد، مبلغی نادرست یا غیر واقعی اعلام شود. بلکه درک کلی این بود که با این دو درصد، هزینه‌ها به درستی پوشش داده می‌شوند. علاوه بر این، حضرت امام خمینی (ره) نیز فتوا داده‌اند که کارمزد باید بر مبنای مزد واقعی کار باشد؛ به این معنا که مزد کار باید بر اساس عرف و منطق عقلایی تعیین شود و نباید به صورت پیچیده و مبهم باشد که با افزایش مزد خدمات، به عنوان مقداری عرفی، باید به گونه‌ای مشخص شود که در جامعه به عنوان هزینه‌ای قابل قبول و معمول شناخته شود. بنابراین، باید توجه کرد که میزان کارمزد خدمات به شکل یک عدد مشخص، تعیین گردد و این مقدار باید مطابق با توقعات عرفی جامعه باشد تا شفافیت و انصاف در محاسبات مالی برقرار گردد. در آینده که بررسی‌ها و محاسبات کامل‌تری انجام شود، احتمالاً مشخص خواهد شد که علاوه بر وجه به دست آمده، این مبلغ اضافه نیز به عنوان یک ذخیره برای بانک محسوب می‌شود.

ابوالحسنی: با توجه به نرخ‌های کارمزد دو درصد و چهار درصد و نتایج حاصل از بررسی این ارقام که توسط بانک‌ها و کارشناسان مالی ارائه شده است، مشخص گردیده که این نرخ‌ها به هیچ وجه قادر به پوشش هزینه‌های بانک نشده‌اند. بنابراین، خواسته شد تا مجوزی برای استفاده از برخی منابع قرض‌الحسنه جهت خرید اوراق بهادار دریافت گردد. تا به حال توانستیم مجوز خرید اوراق برای ۱۰ درصد این منابع را دریافت کنیم تا بخشی از نیازهای مالی خود را پوشش داده شود. اشاره داشتند که این ارقام، بزرگ به نظر می‌آیند؛ ولی عملاً اینگونه نیست و واقعیت این است که هزینه‌های بانک‌های قرض‌الحسنه با این نرخ‌ها به خوبی تامین نشده و به همین دلیل مجبور شدیم از راه‌های دیگر مثل خرید اوراق بهادار ادامه دهیم.

مصباحی‌مقدم: حال باید بانک مرکزی به این مسائل توجه کرده و سیاست‌های خود را بر اساس هزینه‌های چند سال اخیر بازنگری کند. این راهکار می‌تواند منجر به تجدیدنظرهای مهمی در نحوه مدیریت مالی بانک‌ها و صندوق‌ها شود و موجب مدیریت بهتر منابع مالی گردد. این درآمد اضافی نشان می‌دهد که نرخ را می‌توان کاهش داد و این کار سبب می‌گردد نرخ واقعی‌تر شود. نباید به منابعی که قبلاً به دست آمده‌اند شک کرد، چون آنچه که در گذشته باید مبنا قرار می‌گرفت، هزینه‌های متعارف بوده است. در محاسبات مشخص شده که علاوه بر هزینه‌های تمام شده، مقداری هم باقی مانده است، بنابراین، بهتر است نرخ کاهش یابد. بنده محاسباتی قبلاً انجام داده‌ام و بررسی‌هایی نیز در سطح بین‌المللی داشته‌ام. بر آن

مبنا حتی یک درصد هم برای هزینه‌های خدمات بانکی زیاد است. در سطح بین‌المللی بعضا مشاهده می‌شود که بانک‌ها به نیم درصد یا کمتر برای هزینه خدمات بسنده می‌کنند. هرچه بانک‌ها کاراتر عمل کنند، هزینه کمتر خواهد بود؛ بنابراین، با افزایش کارایی لازم است در نرخ کارمزد تجدید نظر صورت پذیرد.

واعظی: مطابق با فرمایشات مرحوم امام (ره)، مزد کار به پرداخت هزینه‌های واقعی مرتبط است.

مصباحی‌مقدم: در شرایط کنونی نمی‌توان به طور دقیق هزینه‌های واقعی را استخراج کرد و ما به این می‌رسیم که شاید لازم باشد بازنگری در محاسبات هزینه‌ها انجام شود.

واعظی: پیشنهاد بنده این است، با توجه به اینکه مسئله بین فقها اختلافی می‌باشد؛ لازم است استفتا گردد.

مصباحی‌مقدم: پیشنهاد می‌کنم که بهتر است روی روش‌هایی تمرکز کنیم که مانع از بروز پیچیدگی‌های بیشتر شوند. اگر برداشتی روشن و قطعی از این شرایط نداشته باشیم، ابتدا باید خودمان به نتیجه‌ای مشترک برسیم و سپس در مورد استفتا اقدام کنیم. ما با تطبیق احکام الهی و فتاوی فقها بر موارد مختلف به نوعی داوری یا بررسی می‌کنیم که کار ساده‌ای نیست. همانطور که عرض کردم وجهی که بانک‌ها تحت عنوان کارمزد دریافت می‌کنند، مزد کار تلقی می‌شود. این موضوع پیش از این در شورای فقهی مورد بررسی قرار گرفته و به این جمع‌بندی رسیدیم که برای تجهیز سرمایه یک هزینه و برای تخصیص آن هزینه‌ای دیگری مدنظر است.

رضایی: به نظر می‌رسد که اعضای شورا موافق هستند که اضافه درآمد حاصل به نفع صندوق باشد. زیرا کسانی که مبلغی را سپرده می‌کنند، در واقع به صندوق قرض می‌دهند و نیازی ندارند در سر رسید چیزی بیش از مبلغ اصلی خود دریافت کنند. همین‌طور شخصی که وقتی برای گرفتن وام به صندوق مراجعه می‌کند با نرخ کارمزد دو یا چهار درصد وام را دریافت می‌نماید. در واقع، به ایشان عنوان می‌شود که کارمزد یاد شده واقعی است و ضرورت دارد که از فرد گیرنده وام، تأییدیه نهایی دریافت کنند که نرخ کارمزد صندوق حدود چهار درصد بوده است و اگر مبلغی اضافی بدست آمد، به صندوق بخشیده خواهد شد.

مصباحی‌مقدم: بهتر است به اصل موضوع بپردازیم؛ آیا روش رایج در تعیین کارمزد، عقلایی و مشروع است یا خیر؟ بانک‌های قرض الحسنه بر مبنای محاسبات خود کارمزدی دریافت می‌کنند؛ اما اگر بعدا مشخص شود که بیش از حد دریافت کرده‌اند باید نرخ کارمزد را در آینده اصلاح کنند. البته، تعیین کارمزد بر اساس پیش‌بینی است و پیش‌بینی‌ها همیشه ممکن است دچار خطا باشند، اما در انجام پیش‌بینی باید دقت لازم لحاظ گردد و پیش‌بینی و تا حد امکان به واقعیت نزدیک باشد؛ حال زمانی که این پیش‌بینی‌ها صورت می‌گیرد و محاسبات انجام می‌شود، اگر مازادی باقی بماند، متعلق به همان بانکی است که خدمات را ارائه کرده یا صندوقی که خدمات را فراهم ساخته است.

ابوالحسنی: سه نکته تکمیلی نیازمند توجه است. بله، صندوق‌های کوچکی وجود دارند که شاید برخی آنها را در نظر دارند. فرد یا افرادی که در این مکان‌ها حضور دارند ممکن است حتی دست مزد هم نخواهند. اما می‌توان صندوق‌ها را به

سه دسته مختلف تقسیم کرد: صندوق‌های کوچک، متوسط و بزرگ. در مورد صندوق‌های کوچک، دستورالعمل‌ها و اصول خاصی وجود دارد که بر اساس نیازها و شرایط اقتصادی تعیین می‌شوند. اما در مورد صندوق‌های متوسط و بزرگ به علت پیچیدگی‌ها و عدم توانایی در محاسبات دقیق‌تر، ما به عنوان ناظر و بانک مرکزی وظیفه داریم با استفاده از صلاحیت‌های خود، تخمین‌های مناسب‌تری را ارائه دهیم. ما این توانایی را داریم که بر اساس تجربیات قبلی و تحلیل‌های عرفی، برآورد صحیحی از عملکرد مالی این صندوق‌ها داشته باشیم. برای مثال، می‌توان در نظر گرفت که به چه میزان سرمایه در صندوق‌های کوچک یا بزرگ باید تخصیص یابد. پس از گذشت یک یا دو سال، با بررسی صورت‌های مالی، می‌توانیم ارزیابی کنیم که آیا تخصیص انجام شده درست بوده یا نیاز به تعدیل دارد. اگر مشاهده کرده که مبلغ بالایی به اشتباه تخصیص داده شده، می‌توانیم به کاهش آن اقدام کنیم یا اگر ناکافی بوده، منابع بیشتری را به کارمزد تخصیص دهیم.

مصباحی‌مقدم: در ابتدا به این سوال پاسخ دهیم که روش تعیین کارمزد چگونه باشد؟ آیا روشی که بانک‌ها پیش گرفته‌اند روشی معقول و متعارف است یا خیر؟ کارمزد به صورت قطعی اخذ می‌شود و علی‌الحساب نیست. اگر روی این موضوع مناقشه‌ای وجود دارد بفرمایید. بنابراین، در حال حاضر عرف بانک‌ها و صندوق‌ها بدین شکل است که با کارمزدی به میزان دو یا چهار درصد هزینه خدمات خود را برای پرداخت وام قرض‌الحسنه اعلام پوشش می‌دهند.

مراد از فتوای فقهای بزرگوارى مانند حضرت امام خمینی (ره) [که از نظر ایشان در اعطای قرض‌الحسنه مزد کار مورد پذیرش است]، مزد کار بر اساس عرف است. این موضوع را به رای می‌گذاریم، اگر مناقشه‌ای در خصوص اصل این موضوع دارید عنوان بفرمایید. در هماهنگی با قوانین و مقررات موجود، پیشنهاد می‌شود که به جای کارمزد، بر مفهوم مزد کار تمرکز شود؛ مفهومی که در عرف عمومی و به ویژه در نظام بانکی به صورت خاص به عنوان پاداش یا جبران خدمت پذیرفته شده است. این مفهوم به عنوان مزد کار، بر اساس ارزیابی‌های دقیق و بررسی متخصصان نظام بانکی تعیین می‌گردد؛ به طوری که قابل تطبیق با شرایط اقتصادی فعلی باشد. مسئولان مربوط اذعان دارند که این روش ارزیابی نشان می‌دهد که این میزان، مزد واقعی کار است و صرفاً پس از سپری شدن یک دوره مشخص امکان ارزیابی دقیق‌تر آن وجود دارد. با تحلیل داده‌های مالی، می‌توان نرخ‌ها را برای سال‌های آتی در صورت نیاز تعدیل و اصلاح نمود تا با شرایط جدید و نیازهای بازار همخوانی داشته باشد.

ختم جلسه با صلواتی بر محمد و آل محمد.